

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM KOMPLEXNÍHO PALEBNÉHO NIČENÍ

V poslední době se na našich velitelských shromážděních a cvičeních prověřují otázky komplexního palebného ničení nepřítele. Současně naše vojenské odborné časopisy uveřejňují názory čtenářů a zkušenosti z této problematiky i ze spojeneckých armád, zejména ze Sovětské armády. Ve světle zkušeností a poznatků z VŠC s vědecko-pedagogickým sborem VA AZ a VPA se chci podělit se svými názory na teoretické rozpracování této problematiky. Chci uvést též své názory k článku genmjr. Ing. V. Pavliče ve VM 2/1982.

Všechny nejdůležitější změny v charakteru soudobých operací (bojích), které probíhaly v průběhu posledních válek, jsou spojeny především se zvýšením mohutnosti palby a rozhodným zvýšením jejího místa a úlohy v operaci a boji. Z hlediska zabezpečení úderů se **palba stala základním prostředkem ničení nepřítele, prostředkem pro zabezpečení vítězství v boji.**

Nezbytnost ničení nepřítele spolehlivou a účinnou palbou se projevila zvláště v období první světové války. Bylo to především proto, že vojska nepřítele v obraně hromadně začala používat kulometů a dělostřelectva s vyšší účinností a kadencí a zejména proto, že obrana získala poziční charakter, vojska byla ukryta (skryta) v zákopech, okopech, palebných postaveních, krytech apod. V těchto podmínkách pro zabezpečení úspěšného postupu vojsk za útoku bylo nutné především spolehlivě umlčet a zničit obránce palbou. Proto v první světové válce povinným a nutným elementem a bezprostřední součástí útoku se stala dělostřelecká, později letecká příprava (částečně i podpora) útoku a rozhodná a efektivní palba vůbec.

Ve druhé světové válce se postupně měnila struktura a systém obrany — od poziční obrany k obraně manévrové, od budování zákopů k organizování obrany ohniskové. To bylo dáno především vyšší pohyblivostí vojsk (a tím i nedostatečným časem na budování poziční obrany), doplňováním vojsk samohybným dělostřelectvem a dalšími motorizovanými prostředky a zejména tanky a letectvem. Vzhledem k těmto novým zkušenostem význam palby dále vzrůstal. Úspěšně byla dořešena nejenom otázka palebné přípravy, ale i palebného doprovodu. Vojska byla nepřetržitě podporována palbou dělostřelectva i údery letectva. Úkol v těchto podmínkách se změnil v nepřetržitě propojení palby a pohybu, při určující a rozhodující úloze palby. V důsledku hledání nejdokonalších forem nepřetržitého propojení palebných úderů a činnosti vojsk v útoku se ve Velké vlastenecké válce v sovětské armádě objevila nová metoda bojového použití dělostřelectva a letectva — dělostřelecký a letecký útok.

S rozvojem a zavedením jaderných zbraní v poválečném období do vojsk se přirozeně změnily i formy a metody ničení nepřítele palbou. Jaderné úderý jsou v současných podmínkách nejdůležitějším a rozhodujícím aktem v operacích. Přitom ovšem nemůžeme vyloučit jiné palebné prostředky. Jenom těsné spojení a cílevědomé použití celého komplexu soudobých prostředků ničení (jaderných úderů, palby dělostřelectva a tanků, transportérů a BVP, střelby ručních zbraní, chemických, ženijních a dalších prostředků), spojených s úderý letectva a vojsk může vést k rozhodnému úspěchu. Přitom bereme v úvahu, že v současné době je ve vývoji řada dalších ničivých prostředků (neutronové zbraně, lasery atd.), které mohou být v blízké budoucnosti zavedeny do vojsk.

Efektivnost jaderných a palebných úderů, použití dalších prostředků ničení a celkový průběh boje za získání palebné převahy nad nepřítelem bude v mnohém závislý na tom, jak rychle dokáže vojska využít těchto úderů. Čím rychlejší bude jejich postup, tím rozhodnější a iniciativnější bude činnost vojsk a tím efektivnější budou jaderné i palebné úderý využity.

Proto rozhodující místo při ničení nepřítele bude mít **palebné ničení ve spojitosti s úderem vojsk**. Jeho cílem bude:

- v útoku — zničení hlavního protistojícího uskupení nepřítele, ovládnutí důležitých prostorů (pásem, postavení, objektů) a vytváření podmínek pro další rozvíjení útoku,

- v obraně — zmaření útoku nepřítele, způsobení mu značných ztrát, udržení stanovených prostorů (pásem, postavení, objektů) a vytvoření podmínek pro přechod do útoku.

Z toho je zřejmé, že rozhodující je boj s nepřítelem, jeho zničení palbou a úderý a teprve potom následuje obsazení terénu — prostoru (tzn. pohyb).

Palba, jako jeden ze základních prostředků ničení nepřítele na zemi, moři i ve vzduchu, je činnost různých druhů zbraní a prostředků pro ničení stanovených cílů. Palba v útoku vytváří cestu vojskům pro úspěšné rozvíjení útoku, zatímco v obraně přehrazuje a znemožňuje postup nepříteli. Síla palby spočívá v její efektivnosti, které dosahujeme především:

- vysokou přesností,
- jejím překvapivým použitím (toho se dosahuje zahájením a vedením palby především v situacích, které jsou pro nepřítele nejcitlivější a nejnebezpečnější),
- hromadným použitím palebných prostředků na nejdůležitějších směrech, prostorech a objektech,
- širokým manévrem palby bez potřeby neustálého přemísťování prostředků, což je dáno soustavným zvyšováním dosahu a účinků soudobých prostředků,
- možností vedení palby do značné hloubky sestavy nepřítele, což je dáno soudobou moderní technikou (letectvo může působit do hloubky 450 km, raketové vojsko — 280 km, dělostřelectvo — 25 km apod.).

Účinná palba a tím i zničení (umlčení) nepřítele vytvářejí podmínky pro vysoké tempo bojové činnosti v útoku, zpomalení nebo i zmaření útoku nepřítele.

Úder vojsk je podmíněn jejich vysokou manévrovostí a pohyblivostí, které dovolují úplně využít bojové síly pro rychlé splnění stanovených úkolů s maximálním účinkem a vytvářejí podmínky pro nejúčinnější reagování na jakékoliv události a změny v situaci.

Rychlé a nejúčinnější vedení úderu v soudobých podmínkách je možné jenom vysoce pohyblivými vojsky (tankovými, na BVP a OT), která jsou schopna bezprostředně využít účinků palebných úderů na nepřítele a vést bojovou činnost

ve vysokém tempu. Cílem vysokého tempa je stupňovat úsilí na rozhodujícím směru, přehradit směry ve vlastní obraně a nedovolit nepříteli vyvést zpod úderů a palby bojeschopná vojska a techniku.

Vysoké tempo bude dále podmíněno novým způsobem myšlení velitelů, vyloučením šablony, použitím nových způsobů činnosti a uměním řídit vojska, promyšlenou organizací, modernizací výzbroje a vysokým morálním duchem vojsk.

Z toho vyplývá, že rozhodující při ničení nepřítelů v operaci (boji) bude palba (jaderné údery), která byla v minulosti považována spíše jako prostředek zabezpečení úderů vojsk. V důsledku všech známých okolností palba získala novou kvalitu a z prostředků zabezpečení bojové činnosti vojsk se palba změnila (jaderné údery) v hlavní prostředek ničení nepřítelů a prakticky splývá s úderem a manévrem vojsk. V současné době má komplexní charakter. To znamená, že obsahuje činnost souhrnu různých druhů palebných prostředků, kterých je třeba efektivně využít.

Z těchto důvodů chci zvýraznit hlavní závěry:

1. Palba svým vlivem na charakter bojové činnosti vojsk přerůstá taktická měřítkem a stává se činitelem operačním. Z těchto důvodů je i zřejmé, že plánování palebného ničení bude organizovat operační stupeň (armáda — front). To je dáno i tím, že můžeme využívat palebné síly svazu a důsledně sladovat úsilí různých druhů vojsk a speciálních vojsk při plnění jejich palebných úkolů. Komplexního palebného ničení se např. mohou zúčastnit: raketové vojsko, dělostřelectvo, letectvo, vrtulníky palebné podpory, protitankové dělostřelectvo, PTRS, vojsko PVO, ženijní vojsko, prostředky REB, motostřelecké a tankové vojsko apod.

2. Vzhledem k důležitosti a významu palby v soudobých operacích (boji) z hlediska požadavků její maximální efektivity, jejího využití v duchu zámyslu velitele bude nutné dodržovat vševojskový princip organizace palebného ničení nepřítelů za přímého řízení velitele nebo náčelníka štábu.

Pod komplexním palebným ničením rozumíme soubor opatření, přijatých k plánování, organizaci, řízení a realizaci úderů a paleb raketového vojska, letectva, dělostřelectva, vojsk PVO, motostřeleckého a tankového vojska a prostředků REB, sladěných vzájemně mezi sebou a s činností vlastních vojsk. Uskutečňuje se s cílem dosáhnout takového stupně zničení nepřítelů, jeho palebných prostředků a obranných zařízení, který neumožňuje klást organizovaný odpor, výrazně mění poměr sil v daném pásmu a vytváří výhodné podmínky ke splnění operačních (bojových) úkolů.

Bohaté zkušenosti z organizace palebného ničení nepřítelů byly získány zejména v průběhu Velké vlastenecké války, tudíž nejde o nějaký vysloveně nový prvek ve vojenství. Avšak bouřlivé změny, které proběhly v oblasti vojenství, kladou na palebné ničení nepřítelů stále vyšší požadavky. V současné době nemůžeme totiž počítat s tím, že úspěšné vedení soudobých útočných operací a plnění hlavních operačních úkolů vojsk bude možné s použitím dřívějšího systému a stupně palebného ničení i dřívější organizace a způsobu jeho uskutečnění.

Při VŠC s vědeckopedagogickým sborem VA AZ a VPA jsme získali některé zkušenosti z plánování komplexního palebného ničení, se kterými bych se chtěl i v souvislosti s články, uveřejněnými v našem časopise, podělit.

Především se potvrzuje zásada, že komplexní palebné ničení, které spočívá v přísně koordinovaném hromadném použití všech palebných prostředků ke zničení jaderných zbraní, palebných prostředků a vojsk nepřítelů s požadovaným

stupněm ničení ve stanoveném prostoru a vymezeném čase je nutné a efektivní organizovat v rozhodujících obdobích operace, např.:

- v útoku: při průlomu nepřátelské obrany, při odrážení nepřátelského protiúderu, při zasazení druhého sledu, vyslání operační manévrující skupiny, při přechodu vodního toku apod.,

- v obraně: při odrážení úderu nepřítel, při vedení protiúderu, při přechodu do útočné operace.

Pokus o zpracování plánu komplexního palebného ničení do celé hloubky útočné operace armády prokázal jeho neefektivnost, značnou obecnost a v podstatě nepoužitelnost. Potvrdilo se, že efektivita a účelnost plánu komplexního palebného ničení je pouze tehdy, jestliže se zpracovává ke konkrétním situacím, obdobím (jak jsem uvedl výše), při plnění hlavních operačních úkolů.

V dalších situacích jsme zpracovávali plán k průlomu připravené obrany nepřítel a vyslání operační manévrující skupiny. Plán byl zpracován na mapě s písemnou legendou. Zkušenost ukazuje, že měřítko mapy (100 000—50 000) je zapotřebí volit podle konkrétní situace. Například: pro průlom připravené nepřátelské obrany a v obraně (u armády) je vhodnější mapa 50 000, neboť komplexní palebné ničení uskutečňujeme na poměrně malé ploše a značný počet cílů nepřítel i vlastních prostředků je rozmístěn na poměrně malém prostoru. Mapu měřítka 1:100 000 dělá nepřehlednou. Na druhé straně pro zpracování plánu komplexního palebného ničení při vyslání OMS byla vhodnější mapa 1:100 000. To bylo dáno i tím, že komplexní palebné ničení se v tomto případě odehrává na větším prostoru. Forma plánu — využití mapy s písemnou legendou na mapě se ukázala jako vhodná.

Při zpracovávání plánů se ukázalo, že různý a odlišný bude jejich obsah podle období operace, které se řeší. Obecně můžeme říci, že obsahem plánování komplexního palebného ničení zpravidla bude:

- stanovení struktury, stupně a pořadí palebného ničení zjištěných objektů nepřítel,

- celkový rozpočet rozsahu palebných úkolů a účast palebných prostředků na jejich plnění, stanovení potřeby sil a prostředků,

- potřeba případného posílení silami a prostředky nadřízeného velitele a jejich rozdělení k plnění jednotlivých úkolů,

- vytvoření uskupení sil a prostředků, konkrétní sladění jejich činnosti, stanovení potřeby munice, výpočet poměru sil,

- zpracování návrhů na lhůty pohotovosti uskupení palebných prostředků k plnění plánovaných úkolů.

Pro plánování komplexního palebného ničení jsme zvláštní skupinu nevytvářeli, ale toto zabezpečila rozšířená skupina pro jaderné a palebné plánování, kterou řídil NS armády. Skupina začala pracovat po vyhlášení zámyslu velitelem armády zpočátku ve složení: náčelník zpravodajského oddělení, náčelník RVD, náčelník střediska bojového velení frontového letectva, vojska PVO, náčelník ženijního a chemického vojska, náčelník skupiny REB, specialista-plánovač z plánovací skupiny operačního oddělení. Po ujasnění si úkolů a vydání jasných pokynů se na konkrétní práci podíleli připravení a do skupiny jaderného a palebného plánování vyčlenění pracovníci uvedených složek za řízení NS.

Výsledkem této činnosti byly plány komplexního palebného ničení, zpracované na mapách odpovídajícího měřítka (50 000 a 100 000) graficky a s využitím legendy.

V grafické části (obecně) bylo uvedeno:

- objekty ničení nepřítele v daném pásmu (prostoru), prostory rozmístění záloh nepřítele, možné čáry jejich rozvinutí a směry protiztečí (protiúderu),
- prostory bojového rozmístění raketových útvarů, místa velení a navedení, prostory rozmístění prostředků REB, sklady jaderné munice a jiné důležité objekty nepřítele,
- úkoly prostředků ničení, hlavní ukazatele komplexního palebného ničení, palebná postavení plukovních, divizních a armádních dělostřeleckých skupin, prostory bojového rozmístění raketových oddílů divizí, raketových brigád, útvarů a jednotek PVO, REB apod.,
- prostory rozmístění a čáry rozvíjení protitankových záloh, pohyblivých oddadů zatarasovacích,
- bojové sestavy divizí (pro divizi přisunovanou z hloubky kromě toho i výchozí prostory, osy přesunu, výchozí čáry apod.), rozhraní mezi divizemi, jejich úkoly,
- přistávací plochy bojových vrtulníků, pásma průletu letectva a vrtulníků,
- místa velení.

V legendě (tabulce) byl zpracován grafikon komplexního palebného ničení, v němž bylo uvedeno:

- období palebného ničení, jejich délka a struktura,
- úkoly, které plní v jednotlivých obdobích raketové vojsko, letectvo, dělostřelectvo, vojsko PVO, motostřelecká a tanková vojska, protitankové zálohy, prostředky, určené k přímé střelbě,
- úkoly ženijního a chemického vojska, prostředků REB, vzdušných výsadek a úderných výsadekových vojsk,
- signály.

Ukázalo se, že skupina při zpracování plánu komplexního palebného ničení musí ve své činnosti vycházet především z:

- důsledného ujasnění a pochopení zámyslu operace,
- upřesnění uskupení nepřítele, jeho předpokládaného zámyslu a stanoveného stupně ničení jeho objektů,
- rozsahu palebných úkolů v daném období operace a potřeby sil a prostředků pro palebné ničení,
- propočtu a kalkulací možností vlastních palebných a jiných prostředků.

Na základě toho skupina zpracovává návrh na rozdělení objektů ničení nepřítele pro jednotlivé prostředky palebného ničení a navrhuje způsob jejich použití. Zpracované závěry předkládá NŠ veliteli ke schválení.

Vševojskový princip v žádném případě nesnižuje úlohu plánování palebného ničení jiných institucí — druhů vojsk, speciálních vojsk a letectva s tím, že rozhodující měrou se podílí RVD. V souladu s plánem komplexního palebného ničení armády, letectvo a štáb RVD zpracovávají své plány a grafikon palebného ničení, ženijní a chemické vojsko svoji účast v grafikonu na pracovní mapě náčelníka oddělení.

Plán komplexního palebného ničení schvaloval velitel armády, podepisoval NŠ, NRVD a náčelník střediska bojového velení letectva armády.

Ukázalo se, že problematika komplexního palebného ničení nepřítele se zákonitě musí odrážet v metodice práce velitele a štábu armády. Vzhledem k tomu, že celá problematika je ve smyslu požadavku její realizace v soudobých operacích nová, je třeba získávat nové zkušenosti a poznatky ze cvičení.